

Семенюк Я. А., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Білоусов В. М., старший викладач

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

Перехід до ринкової економіки, створення сучасної кредитної системи, поява підприємств різних форм власності, випуск цінних паперів сприяли становленню розвитку ринку цінних паперів в Україні. Якщо розглядати ринок цінних паперів в економічному понятті то це частина ринку позикових капіталів, де здійснюються емісія, купівля-продаж цінних паперів та їх перепродаж. Розрізняють первинний і вторинний ринки цінних паперів. Первинний – це ринок, на якому реалізуються, продаються заново випущені цінні папери емітентом - державою, кредитно-фінансовими установами, підприємствами, компаніями. Первинне розміщення цінних паперів провадиться за підпискою або у формі безпосереднього продажу первинним покупцям. Вторинний ринок – це ринок без посередників, на якому здійснюються операції купівлі або продажу раніше випущених цінних паперів між особами, які не є первинними кредиторами і позичальниками. Організованим вторинним ринком виступає Фондова біржа, яка працює з корпоративними цінними паперами.

Звичайно ефективне функціонування ринку цінних паперів неможливе без правового регулювання цієї діяльності. Для цього в Україні створено нормативну базу для діяльності ринку цінних паперів. Одними з найважливіших інструментів регулювання цієї діяльності є закони України від 20 вересня 2015 року «Про цінні папери і фондовий ринок», від 28 грудня 2015 року «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні», від 9 грудня 2015 року «Про Національну депозитарну систему України», від 12 серпня 2015 року «Про обіг векселів в Україні». Регулювання цінних паперів в господарській діяльності врегульовується главою 14 Цивільного кодексу та главою 17 Господарського кодексу України та іншими нормативними актами.

При аналізі чинного законодавства про ринок цінних паперів дуже важливим є питання визначення кола суб'єктів цієї специфічної діяльності. Можна виділити такі видисуб'єктів ринку цінних паперів: емітенти — держава в особі уповноваженого органу, органи місцевого самоуправління, юридичні особи, у випадках, передбачених законом, фізичні особи. Емітенти від свого імені випускають цінні папери і зобов'язуються виконувати обов'язки, що впливають з умов випуску їх;

інвестори — держава, органи місцевого самоуправління, фізичні або юридичні особи, які купуватимуть цінні папери від свого імені за свій рахунок з метою одержання доходу чи збільшення вартості цінних паперів або набуття відповідних прав, що надаються власнику цінних паперів відповідно до чинного законодавства; професійні учасники ринку цінних паперів — суб'єкти господарської діяльності, що здійснюють професійну діяльність на фондовому ринку. Це юридичні особи, які діють виключно на підставі спеціальних дозволів (ліцензій), що видаються в порядку, встановленому чинним законодавством.

Специфічним суб'єктом ринку цінних паперів є держава, яка наділена компетенцією як емітента, інвестора, а в деяких випадках - професійного учасника ринку цінних паперів, так і компетенцією нормативного характеру - видання нормативних актів щодо ринку цінних паперів.

Основною метою державного регулювання ринку цінних паперів є реалізація єдиної державної політики у сфері випуску та обігу цінних паперів і їхніх похідних, створення умов для ефективної мобілізації та розміщення учасниками ринку цінних паперів фінансових ресурсів з урахуванням інтересів суспільства, максимальний захист прав учасників фондового ринку та встановлення цивілізованих правил поведінки суб'єктів на ринку цінних паперів.

Виділяють такі правові форми впливу на ринку цінних паперів:

— прийняття актів законодавства з питань діяльності учасників ринку цінних паперів;

— регулювання випуску та обігу цінних паперів, прав та обов'язків учасників ринку цінних паперів;

— видача ліцензій на здійснення діяльності з випуску та обігу цінних паперів та забезпечення контролю за такою діяльністю;

— реєстрація випусків (емісій) та обігу цінних паперів та інформації про випуск (емісію) і розміщення цінних паперів;

— створення системи захисту прав інвесторів і контролю за дотриманням цих прав емітентами цінних паперів та особами, які здійснюють професійну діяльність на ринку цінних паперів;

— контроль за достовірністю інформації, що подається емітентами та особами, які здійснюють професійну діяльність на ринку цінних паперів, контролюючим органом;

установлення правил і стандартів здійснення операцій на ринку цінних паперів та контроль за їх дотриманням;

— контроль за дотриманням антимонопольного законодавства;

— контроль за системами ціноутворення на ринку цінних паперів;

— контроль за діяльністю осіб, які обслуговують випуск та обіг цінних паперів; проведення інших заходів щодо державного регулювання і контроль за випуском та обігом цінних паперів.

Держава здійснює свої повноваження на ринок цінних паперів через

спеціальні державні органи такі, як Національний Банк України, Міністерство фінансів України, Фонд держмайна України, Державну комісію з цінних паперів та фондового ринку України та інші.

На даний момент ринок цінних паперів в Україні врегульований великою кількістю нормативно правових актів. Також забезпечене державне регулювання та визначена форма та методи впливу держави на регулювання цієї діяльності.

Література

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. – К.: ЦУЛ, 2014. – 316 с.

2. Ромовська З. Українське цивільне право: Загальна частина. Академічний курс: підручник / З. Ромовська. – К.: Атіка, 2005. – 560 с.

УДК 342.349

Шевчук А. В., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Устинова І. П., к.ю.н., доцент

ДЕЯКІ ЮРИДИЧНІ СКЛАДОВІ ІНСТИТУТУ ФІНАНСОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА УКРАЇНСЬКИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ

Особливе місце у будь-якій державі належить бюджету, який є її невід'ємним атрибутом, забезпечує соціально-економічний розвиток. Отже, правопорушення, що вчиняються у бюджетній сфері негативно впливають на все суспільство, на інтереси кожної особи.

На думку В. П. Нагребельного фінансове правопорушення визначається як дія або бездіяльність органів державної влади, місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання всіх форм власності, об'єднань громадян, посадових осіб, громадян України та іноземних громадян, наслідком яких стало невиконання фінансово-правових норм [1].

Традиційно у юридичній науці підставою для юридичної відповідальності є або правопорушення, або злочин. У тексті нового Бюджетного кодексу вилучено поняття бюджетного правопорушення. На погляд А. Й. Іванського це пов'язано також із тим, що законодавець не визнає фінансово-правової відповідальності, хоча про її існування аргументовано заявляє маса науковців [4]. Автор вважає дану позицію слушною, адже повинен мати місце термін фінансової відповідальності. Тому що він взаємопов'язаний із ще одним явищем у бюджетній сфері – фінансовим правопорушенням.

Статтею 121 Бюджетного кодексу України передбачено, що посадові особи, з вини яких допущено порушення бюджетного законодавства,